

วิเคราะห์ระบบการเขียนในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่ต่างจากปัจจุบัน

เมื่อเปรียบเทียบการเขียนคำในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นกับในสมัยปัจจุบัน พบว่า นอกจากจะมีคำที่เขียนเหมือนกันแล้ว ยังมีคำที่มีการสะกดการันต์แตกต่างกันอีกด้วย ในบทนี้จะ ได้วิเคราะห์ระบบการเขียนในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นโดยใช้วิธีการเปรียบเทียบ เฉพาะคำที่มีการ สะกดการันต์แตกต่างจากปัจจุบัน และจะใช้รูปอักษรและเสียงเป็นเกณฑ์ในการเปรียบเทียบ โดย จะเริ่มพิจารณาที่ความแตกต่างของรูปอักษรก่อน แล้วจึงพิจารณาเสียงของรูปอักษรนั้นเป็นสำคัญ ว่าใช้แทนเสียงเดียวกันหรือแตกต่างกันไปในลักษณะใด เพื่อพิจารณาว่าในสมัยรัตนโกสินทร์ตอน ต้นมีระบบการเขียนเป็นเช่นไร

จากการศึกษาคำในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่มีการสะกดการันต์แตกต่างจากปัจจุบัน พบว่ามีลักษณะดังนี้

ก. คำบางคำในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นใช้รูปพยัญชนะหรือสระต่างตัวกันกับปัจจุบัน แต่รูปที่ต่างไปนั้น ปัจจุบันใช้แทนเสียงเดียวกันได้

การเขียนลักษณะนี้อาจพิจารณาได้ว่าการใช้ตัวพยัญชนะหรือสระหลายรูปแทนเสียงเพียง เสียงเดียวนั้น มีมาตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นแล้ว และยังคงใช้ต่อมาจนถึงปัจจุบัน การเขียน คำคำเดียวกันนั้นผู้เขียนจึงใช้อักษรต่างตัวเขียนได้ เพราะต่างก็คิดถึงแต่เสียงที่ตัวอักษรนั้นๆ แทน เมื่อใช้ตัวอักษรแทนเสียงที่ต้องการแล้ว จะใช้รูปอักษรใดก็คงจะสื่อความหมายได้เท่ากัน เมื่อเทียบ ตัวอักษรที่ใช้ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นกับปัจจุบันแล้ว จะเห็นว่าความแตกต่างกันนั้นอยู่ที่การเลือก ใช้ตัวอักษรซึ่งต่างก็แทนเสียงเดียวกันทั้งสิ้น และเนื่องจากว่าการเลือกตัวอักษรมาใช้ในสมัยรัตน-โกสินทร์ตอนต้นเป็นไปอย่างไม่มีระบบ จึงเชื่อได้ว่าตัวอักษรต่างรูปนี้ไม่ได้แสดงการเปลี่ยนแปลง ในระบบเสียงภาษาไทย การที่ผู้เขียนเลือกตัวอักษรมาใช้ต่างกันเป็นเพราะไม่มีการเขียนอย่าง เป็นระบบระเบียบ ไม่ได้ตกลงเรื่องการสะกดการันต์ไว้เป็นบรรทัดฐาน การสะกดการันต์จึงมิได้ลงรอย เป็นรูปเดียวกัน แม้แต่คำคำเดียวกันในเรื่องเดียวกันก็อาจมีการสะกดการันต์ไม่เหมือนกันได้ ซึ่ง ได้แสดงไว้อย่างละเอียดในบทที่ ๔ น.๔๔, น.๔๐ และการที่รูปอักษรต่างรูปใช้แทนเสียงเพียง เสียงเดียวได้เช่นนี้ ทำให้คำบางคำในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีรูปเขียนต่างกันเป็นหลายรูป การเขียนดังนี้เนื่องมาจากการที่ไทยรับรูปแบบตัวอักษรมาจากภาษาอื่น รูปตัวอักษรมิได้ตั้งขึ้นตาม หน่วยเสียงที่ปรากฏในภาษา เมื่อมีรูปอักษรมากตัว แต่หน่วยเสียงในภาษามีน้อย รูปอักษรบางตัว

จึงนำไปใช้ร่วมกัน เพื่อแทนหน่วยเสียงใดหน่วยเสียงหนึ่ง ตัวอักษรหลายตัวนั้นก็มีความแทนหน่วยเสียงเพียงหน่วยเดียว แต่ถ้ามีรูปตัวอักษรน้อยกว่าหน่วยเสียง ก็คงจะต้องประดิษฐ์ตัวอักษรเพิ่ม หรือตัด-แปลงตัวอักษร เพื่อให้พอกับจำนวนหน่วยเสียง หรือมีฉะนั้นตัวอักษรบางตัวก็อาจจะถูกกำหนดให้มีค่าแทนหน่วยเสียงได้หลายหน่วย

ในกรณีของตัวอักษรที่ไทยใช้เขียนภาษาไทยนั้น ไทยมีหน่วยเสียงพยัญชนะน้อยกว่าจำนวนของตัวพยัญชนะ ขอม มอญ และอินเดียฝ่ายใต้ ซึ่งเป็นต้นแบบของอักษรไทย แต่มีหน่วยเสียงสระมากกว่ารูปสระในชุดอักษรต้นแบบนั้น ในการเขียนคำไทยตัวพยัญชนะหลายตัวจึงถูกกำหนดให้แทนหน่วยเสียงพยัญชนะเพียงหนึ่งหน่วย แต่ส่วนรูปสระนั้น ในภาษาไทยต้องตัดแปลงประสมรูปสระหลายรูปเข้าเพื่อให้แทนเสียงสระซึ่งมีอยู่มากในภาษาไทย

อย่างไรก็ตาม จากรูปแบบการสะกดการันต์ที่พบจากเอกสารที่ศึกษานั้น ทำให้เข้าใจว่าการเขียนในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นหลากหลายไป เนื่องจากการไม่ทราบหลักเกณฑ์ที่ควรจะนำมาใช้ในการเลือกตัวอักษร ดังจะเห็นได้จากการเขียนคำที่มาจากภาษาอื่นว่า เรามีได้ถ่ายถอดตัวอักษรมาตามรูปศัพท์ ตามความหมายของคำที่ปรากฏในภาษาที่เป็นต้นเค้าของคำนั้น ๆ หากแต่เราเขียนตามเสียงที่เปล่งออกมา และใช้ระบบอักษรวิธีง่าย ๆ ของไทยเขียนไปตรง ๆ ตามเสียง เช่น

บันดิด

บันดิด

".....รับสั่งของตอขุนมาทำอิเบฏราชบันดิด....."

(๑๓๗/จ.ศ. ๑๒๐๔)

ศูนย์วิทยทรัพยากร

มานดา

มารดา

"...ให้สืบตามรู้ว่า เป็นลูกไทจริง อยู่บ้านบางแควมานดาพี่ชายแลน้องชาย ญาติก็ยังมีอยู่..."

(๑/จ.ศ. ๑๑๖๕)

สันยา

สันญา

"... ข้อ ๑๐ ยังกฤษแลไทสันยาต่อกัน..."

(๑๔/จ.ศ. ๑๑๔๗)

ปัจจุบันแม้จะยังคงลักษณะการใช้รูปอักษรหลายรูปเพื่อแทนเสียงเพียงเสียงเดียว แต่ในการเขียนคำนั้นได้มีการคำนึงถึงความถูกต้องแห่งระเบียบภาษา อักษรวิธี และรากศัพท์มากขึ้น และการที่มีพจนานุกรมสำหรับใช้เป็นระเบียบในการเขียนตัวหนังสือ การเลือกใช้รูปตัวอักษรเพื่อแสดงเสียงในคำจึงถูกต้องและเป็นระเบียบเดียวกัน

ข. คำบางคำในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นใช้รูปพยัญชนะหรือสระต่างตัวกันกับปัจจุบัน แต่รูปอักษรที่ต่างไปนั้น ปัจจุบันใช้แทนเสียงที่ต่างกัน

คำบางคำในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นประสมอักษรแตกต่างจากที่ทำอยู่ในปัจจุบัน ถ้าถือว่าเสียงของพยัญชนะและสระของไทยแต่ละตัวไม่ได้เปลี่ยนไป การเขียนคำเหล่านั้นก็แสดงว่ามีเสียงแตกต่างจากปัจจุบัน เมื่อพิจารณารูปคำแต่ละรูปจะเห็นว่าการศึกษาที่มีความแตกต่างในเรื่องการประสมอักษรนั้น เนื่องมาจากว่าปัจจุบันได้มีการสืบสาวหาต้นศัพท์และพิจารณาความหมายของคำ การประสมอักษรปัจจุบันได้พยายามสะท้อนไปถึงรากศัพท์และที่มาของคำนั้น ๆ การประสมอักษรจึงทำให้ถูกต้องตามอักษรวิธีและหลักของภาษา ส่วนการประสมอักษรในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นมีลักษณะสะท้อนการออกเสียงคำนั้น ๆ ในภาษาพูด แม้ในปัจจุบันผู้ที่ไม่ระมัดระวังในการพูดก็ออกเสียงคำบางคำ เช่นเดียวกับในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้น การประสมอักษรแบบนี้จึงน่าจะเป็นหลักฐานที่ทำให้ทราบวิธีการออกเสียงคำบางคำในภาษาพูดโดยเฉพาะในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นด้วย

ความแตกต่างของรูปคำที่ปรากฏรูปเขียนแทนเสียงคนละเสียงเช่นนี้ อาจถือว่าเป็นลักษณะการกลายเสียง แต่เป็นการกลายเสียงที่ปรากฏเฉพาะในคำเป็นคำ ๆ ไป ไม่เห็นเป็นระบบของการกลายเสียง ลักษณะของเสียงที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นบางเสียงอาจจะอธิบายได้ด้วยเหตุผลทางสัทศาสตร์ บางเสียงแสดงการแผลงคำซึ่งกริยาโบราณเคยใช้กันมา แต่บางเสียงก็หาเหตุผลอธิบายไม่ได้ ลักษณะเช่นนี้จะพบทั้งในส่วนพยัญชนะต้นและพยัญชนะสะกด ดังนี้

๑. พยัญชนะ พบว่ามีทั้งในส่วนพยัญชนะต้นและพยัญชนะสะกด ดังนี้

ก) พยัญชนะต้น

คำบางคำในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีการประสมตัวพยัญชนะต้นที่แตกต่างจากปัจจุบัน ดังรายละเอียดที่แสดงไว้แล้วในบทที่ ๔ ข้อ ก. ๒ นั้น อาจแยกพิจารณาได้ว่าเป็นการเขียนตามเสียงใน ๒ ลักษณะคือ การเขียนตามเสียงพูดปกติ และการเขียนตามเสียงพูดที่เพี้ยนไป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑) การเขียนตามเสียงพูดปกติในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

พยัญชนะต้นที่แตกต่างกันในสมัยรัตนโกสินทร์กับปัจจุบันที่แสดงถึงการเขียนตามเสียงพูดปกติในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้น พิจารณาจากพยัญชนะต้นที่แตกต่างกัน ๕ คู่ ดังนี้

(ก) พ - ว , ว - พ

คำในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่มีพยัญชนะต้นเป็น (พ) และปัจจุบันใช้รูป

(ว) เท่าที่ศึกษาพบว่ามี ๒ คำคือ เพลา - เวลา หิปลาส - วิปลาส เช่น

เพลา - เวลา

"... เพลา เยนจุดปรี่ปแล้ววาคาถาอาราธนา..."

(๑๔/จ.ศ. ๑๑๗๗)

รูปพยัญชนะต้น (พ) ในคำ เพลา สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เข้าใจว่าแทนเสียง /ph/ ซึ่งเป็นเสียงระเบิด ไม่ก้อง มีลมเกิดที่ริมฝีปาก ส่วนรูปพยัญชนะต้น (ว) ในคำ เวลา ปัจจุบันออกเสียง /w/ ซึ่งเป็นเสียงครึ่งสระ ก้อง เกิดที่ริมฝีปากและเพดานอ่อน พยัญชนะต้นในคำนี้เปลี่ยนชนิดของเสียงจากเสียงระเบิดมาเป็นเสียงครึ่งสระ

ส่วนคำในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่มีพยัญชนะต้น เป็นรูป (ว) และปัจจุบันใช้รูป (พ) มีคำ วาณิช - พาณิช, วิชา - พรรษา, วิชา - พิจารณา, ประเวณี ประเวณี - ประเพณี เช่น

วาณิช - พาณิช

"... แลอ้ายวาน เล่าร้ายว่า: วิชา มาก วิชา เบียด เบียน จับกุมผู้กินลูกค้า วาณิช ขำชอบขันท์เสมา..."

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (๒/จ.ศ. ๑๑๔๖)

รูปพยัญชนะ (ว) ในคำ วาณิช สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เข้าใจว่าแทนเสียง /w/ ซึ่งเป็นเสียงครึ่งสระ ก้อง เกิดที่ริมฝีปากและเพดานอ่อน ส่วนรูปพยัญชนะต้น (พ) ในคำ พาณิช ปัจจุบันออกเสียง /ph/ ซึ่งเป็นเสียงระเบิด ไม่ก้อง มีลม เกิดที่ริมฝีปาก พยัญชนะต้นในคำนี้เปลี่ยนชนิดของเสียงจากเสียงครึ่งสระมาเป็นเสียงระเบิด

การเปลี่ยนตัวพยัญชนะ (พ) เป็น (ว) หรือ (ว) เป็น (พ) นี้ เป็นการเปลี่ยนที่ใช้ในคำที่มาจากภาษาบาลี สันสกฤต ทั้งในคำที่ใช้ในการประพันธ์และในคำโดยทั่วไปมาแต่สมัยโบราณ การเลือกใช้ตัวพยัญชนะใดเข้าใจว่าเกิดจากความนิยมในสมัยนั้น ๆ เท่านั้น

(ข) ฉ - ส , ส - ฉ

คำในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ที่มีพยัญชนะต้นเป็น (ฉ) และปัจจุบันใช้รูป (ส) เท่าที่พบมี ๑ คำ คือ ฉเสียง - เสเสียง เช่น

ฉเสียง - เสเสียง

"..... ขอพระราชทานตั้งสมเด็จพระเจ้าหลานเธอให้เป็นเจ้าฟ้ากรมหลวงอนุรุธเทเวศ ให้มีพระ ฉเสียง เครื่องสูง ๓ ชั้น คันประดับมุก....."

(๑/จ.ศ. ๑๑๔๔)

รูปพยัญชนะต้น (ฉ) ในคำ ฉเสียง สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เข้าใจว่าแทนเสียง / ch / ซึ่งเป็นเสียงระเบิด ไม่ก้อง มีลมเกิดที่เพดานส่วนหน้าใกล้ทางปุ่มเหงือก ส่วนคำ เสเสียง ปัจจุบันมีรูปพยัญชนะต้น (ส) ออกเสียง / s / ซึ่งเป็นเสียงเสียดแทรก ไม่ก้อง เกิดที่ฟัน คำนี้พยัญชนะต้นของพยางค์แรกจึงเปลี่ยนชนิดของเสียงจากเสียงระเบิดเป็นเสียงเสียดแทรก

ส่วนคำในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่มีพยัญชนะต้นเป็นรูป (ส) และปัจจุบันใช้รูป (ฉ) มี ๑ คำคือ สกน สกรร สกรร์ ฉกรรจ เช่น

สกน - ฉกรรจ

"..... แล้วให้ทำบายชียชายหญิงและชาย สกน ให้รู้ว่ามากแลน้อย....."

(๑๖/จ.ศ. ๑๑๘๕)

รูปพยัญชนะต้น (ส) ในคำ สกน สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เข้าใจว่าแทนเสียง / s / ซึ่งเป็นเสียงเสียดแทรก ไม่ก้อง เกิดที่ฟัน ส่วนคำ ฉกรรจ ปัจจุบันมีรูปพยัญชนะต้น (ฉ) ออกเสียง / ch / ซึ่งเป็นเสียงระเบิด ไม่ก้อง มีลม เกิดที่เพดานแข็งส่วนหน้าใกล้ทางปุ่มเหงือก คำนี้พยัญชนะต้นของพยางค์แรกจึงเปลี่ยนชนิดของเสียงจากเสียงเสียดแทรกเป็นเสียงระเบิด

การเปลี่ยนตัวพยัญชนะ (ฉ) เป็น (ส) หรือ (ส) เป็น (ฉ) นี้ เข้าใจว่าเป็นการเลือกใช้ตัวพยัญชนะที่เกิดจากความนิยมในสมัยนั้น ๆ เท่านั้น เนื่องจากมีตัวอย่างปรากฏน้อยมาก

(ค) กร - ต

คำในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่มีรูปพยัญชนะต้น (กร) และปัจจุบันใช้รูป

(ค) เท่าที่พบมี ๑ คำคือ กระลาการ - ตูลาการ ดังนี้

กระลาการ - ตูลาการ

"..... สังกโหลวงเมืองเปนกระลาการ ....."

(๒๘/จ.ศ. ๑๑๔๓)

รูปพยัญชนะต้น (กร) ในคำ กระลาการ สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เข้าใจว่าแทนเสียง / kr / ซึ่งเป็นเสียงควบ พยัญชนะระเบิด เกิดที่เพดานอ่อน กับพยัญชนะร่ว ปัจจุบันคำนี้ พยัญชนะต้นของพยางค์แรกใช้รูป (ค) ออกเสียง / t / ซึ่งเป็นเสียงระเบิด ไม่ก้อง ไม่มีลม เกิดที่บริเวณฟันและปุ่มเหงือก คำนี้พยัญชนะต้นของพยางค์แรกเปลี่ยนจากเสียงควบ ชนิดพยัญชนะระเบิด เกิดที่เพดานอ่อนกับพยัญชนะร่ว เป็นเสียงเดี่ยวคือเสียงระเบิด เกิดที่บริเวณฟันและปุ่มเหงือก

คำว่า ตูลาการ เป็นการเขียนตามรูปศัพท์ของคำเดิมในภาษาบาลี ซึ่งเป็นเสียงที่ออกได้ยากในภาษาไทย คนโดยทั่วไปจึงมักจะออกเสียงคำนี้ว่า กระลาการ หรือ ตะลาการ ซึ่งเป็นเสียงที่เข้าระบบภาษาไทย การที่พบหลักฐานการเขียนว่า กระลาการ ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น จึงแสดงว่าการเขียนในสมัยนี้เขียนตามการออกเสียงมากกว่าคำนึงถึงรากศัพท์เดิมของคำ

(ง) พล - ท

คำในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่มีพยัญชนะต้นเป็น (พล) และปัจจุบันใช้รูป

(ท) เท่าที่พบมี ๑ คำ คือ แผละโลม - ทะะโลม ดังนี้

แผละโลม - ทะะโลม

"..... พระเกษมพูดจาแผละโลมอำแดงป้อม ....."

(กฎ/จ.ศ. ๑๑๔๔)

รูปพยัญชนะต้น (พล) ในคำ แผละโลม สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เข้าใจว่าแทนเสียง / phl / ซึ่งเป็นเสียงควบ พยัญชนะระเบิดเกิดที่ริมฝีปาก กับพยัญชนะข้าง ปัจจุบันคำนี้พยัญชนะต้นของพยางค์แรกใช้รูป (ท) ออกเสียง / t / ซึ่งเป็นเสียงระเบิด ไม่ก้อง มีลม เกิดที่บริเวณ

หิมและปุ่มเหงือก แสดงว่าคำนี้พยางค์ต้นของพยางค์แรก เปลี่ยน เสียงควบ พยางค์นั้นระเบิด เกิดกับ พยางค์ข้าง เป็นเสียงเดี่ยวชนิดระเบิด เกิดที่บริเวณหิมและปุ่มเหงือก

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๔๔๓ เก็บคำนี้ว่า แผละโลม(ม.๖๓๒) การที่ปัจจุบัน มาใช้เป็นแหะโลมนั้น เป็นเพราะคนปัจจุบันไม่ใคร่รู้จักคำนี้ ไม่เข้าใจความหมายของศัพท์ จึงออก เสียงผิดไป

(จ) กร - ก

คำยืมภาษาบาลี - สันสกฤต บางคำในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ปรากฏรูป พยางค์ต้น (ก) ควบกับพยางค์ (ร) ซึ่งเข้าใจว่าคงจะออกเสียงควบ / r / นั้นด้วยการเขียนคำยืมในลักษณะเช่นนี้ เข้าใจว่าเป็นความนิยมของสมัยที่นิยมสันสกฤต และจะทำให้รูปคำยืมมีรูป (ร) เพิ่มเข้ามาเพื่อทำให้เป็นเสียงควบ อันเป็นลักษณะที่เข้าใจว่าได้รับอิทธิพลจากคำสันสกฤต แม้ว่าคำยืมบางคำที่เพิ่มรูป (ร) เข้ามานั้น จะเป็นรูปคำสันสกฤตอยู่แล้ว หรือเป็นรูป คำบาลีซึ่งมีรูปคำสันสกฤตเป็นรูปอื่นก็ตาม เช่น

กระษัตริ - กษัตริย์

"..... แลพระราชพิธีราชาชนูปชาวันนี้ เสื่อมสูญขาดมาช้านานแล้ว ทามีกระษัตริพระองค์ใดกระทำไม้อ....."

(๑๗/จ.ศ. ๑๑๗๔)

ลักษณะคำที่ปรากฏรูปเขียนแทนเสียงคนละเสียง เช่นนี้ น่าจะแสดงให้เห็นว่า การเขียนคำนั้น ๆ เป็นการเขียนที่ถ่ายทอดจากเสียงพูดปกติที่พูดในสมัยนั้น และยังแสดงให้เห็นว่าเป็นเรื่องธรรมดาที่เสียงสับสนกันได้ อาจเป็นความนิยมของยุคที่จะใช้เพียงเสียงเดียว เช่น แผละโลม - แหะโลม หรือจะใช้ทั้งสองเสียงควบคู่กันไปก็ได้ เช่น เผลา , เวลา - เวลา

๒) การเขียนตามเสียงพูดที่เพี้ยนไป

ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นพบว่ามีความคำบางคำที่เขียนแตกต่างกันไปหลายรูป การเขียนรูปคำแตกต่างกันในคำคำเดียวกันนี้เมื่อพิจารณาการเปรียบเทียบปัจจุบัน พบว่าเป็นการใช้ตัวพยางค์ ซึ่งอาจเกิดมาจากสาเหตุที่ว่า เสียงพยางค์เหล่านั้นมีลักษณะของเสียง และตำแหน่งที่เกิดเสียงใกล้เคียงกัน ในการออกเสียงพยางค์ เสียงหนึ่งนั้นจึงอาจกลายเป็นเสียงที่ใกล้เคียงกัน โดยไม่ทำให้ความหมายของคำเปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้เพราะ เนื้อความที่ถ้อยคำนั้นปรากฏอยู่ช่วยกำหนด

ความหมายของคำมิให้เปลี่ยนแปลงไป และในการเขียนได้ถ่ายทอดเสียงที่เพี้ยนไปได้ จึงปรากฏรูปเขียนที่แตกต่างกันออกไป

จากการศึกษาเกณฑ์ที่ใช้ในการเขียนตามเสียงพูดที่เพี้ยนไปในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น พบว่ามี ๖ ลักษณะดังนี้

(ก) การใช้พยัญชนะระ เบ็ดมีลมกับระ เบ็ดไม่มีลมสลับกัน เสียงระ เบ็ดในแต่ละคู่ที่เขียนสลับกันนั้น เป็นพยัญชนะระ เบ็ดที่มีตำแหน่งที่เกิดที่เดียวกันหรือใกล้เคียงกัน เท่าที่พบมี ๔ คำคือ ข ษ ชี ชี ศ - กี่ , กุมเหง - ช่มเหง , พุน - ปูน และ อาศนตุกะ - อาศนตุกะ เช่น

ชี ศ - กี่

"..... ขนานอุตะมะ ถามข้าพเจ้าว่ากองทัพกรุง รุกข์ขึ้นมายู่ทาง ....."

(๔/จ.ศ. ๑๑๘๔)

"..... บัดนี้สัญญากันตกลงกันว่าให้ขุนนางนายค่าน ๔ เมืองทำบาฏพแนกจดหมายไว้ให้แก่ว่าเดือน ๑ ไต่ให้ป้ายสำหรับล่ำไปสืบ ....."

(๔/จ.ศ. ๑๒๐๔)

ลักษณะการออกเสียง / k / ซึ่งมีตำแหน่งที่เกิดเสียงที่เพดานอ่อนควบกับเสียง / i: / ซึ่งมีตำแหน่งที่เกิดเสียงที่เพดานแข็ง ทำให้มีลักษณะของเสียงที่แทรกเข้ามาระหว่าง / k / และ / i: / ทำให้ฟังดูเหมือนเป็นเสียงลม (Aspirated) ทำให้เขียนไปเพราะไม่ทราบจึงใช้รูปพยัญชนะ (ข) (ค) แทน โดยเขียนเป็น ชี , ศ และ เนื้อความที่ปรากฏช่วยบอกความหมายได้ จึงมิได้ระมัดระวังทั้งในการเขียนและการอ่าน:ทำไรนิก

(ข) การเขียนตามเสียงพยัญชนะต้นที่เพี้ยนไป เพราะมีตำแหน่งที่เกิดของเสียงใกล้เคียงกัน จากการศึกษพบว่าส่วนใหญ่เป็นรูปพยัญชนะต้น (กร) และ (ตร) ซึ่งใช้สลับกันจาก (กร) เป็น (ตร) หรือ (ตร) เป็น (กร) ในคำซึ่งสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นใช้ (กร) และปัจจุบันใช้รูป(ตร)พบว่ามี ๑๐ คำคือ กร้เวญู กระเวญู กระเวญู กระเววน ๑๑เววน กรเววน กระเวร-ตระเววน, กระเกวยม กระเดวยม กรเดวยม - ตระเดวยม, ตริกกรอง" ตริกกรอง-ตริตรอง, กราม - ตราบ, ชื่อกรง -- ชื่อตรง, ไกรปฎก - ไตรปฎก,

ผ้าไกร - ผ้าไทร , กรุด - ทรุษ , กระบัด - ทระบัด , กรากกรำ - ทรากตรา

กรเวญ - ทระเวณ

"..... ออกภาคกรเวญจงทุกอ้าหุ้งขึ้นจับถึงคานแดนหัวเมืองต่อกัน ....."

(๑/จ.ศ. ๑๑๗๓)

คำ กรเวญ พยัญชนะต้นของพยางค์แรกใช้รูป (กร) เข้าใจว่าแทนเสียง / kr / ซึ่งเป็นเสียงควบพยัญชนะระเบิด เกิดที่เพดานอ่อนกับพยัญชนะรัว ปัจจุบันคำนี้เขียน ทระเวณ พยัญชนะต้นของพยางค์แรกใช้รูป (ทร) ออกเสียง / tr / ซึ่งเป็นเสียงควบพยัญชนะระเบิด เกิดที่บริเวณฟันและปุ่มเหงือกกับพยัญชนะรัว แสดงว่าคำนี้เปลี่ยนตำแหน่งที่เกิดของเสียงจากเพดานอ่อนเป็นบริเวณฟันและปุ่มเหงือก

ส่วนคำซึ่งสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นใช้พยัญชนะต้นรูป (ทร) และปัจจุบันใช้รูป (กร) พบว่ามี ๔ คำคือ

ไตรลาศ - ไกรลาศ , ทระบอง - กระบอง , ทรุ - ทรู , ทรำ - ทรำ , ทรวด - ทรวด

ทระบอง - กระบอง

"..... แลหัดมวยปล้ำเหล่านกระบี่ดีทระบองหยอกสีกาหามิได้ ....."

(๑๔/จ.ศ. ๑๑๗๔)

การเขียนคำที่มีพยัญชนะต้น (กร) เป็น (ทร) หรือ (ทร) เป็น (กร) นี้ อาจเข้าใจว่าเป็นการเขียนตามเสียงพูดซึ่งเพี้ยนไป ด้วยเหตุที่เสียงทั้งสองเสียงนี้เป็นชนิดของเสียงเดียวกัน แต่มีตำแหน่งที่เกิดของเสียงต่างกัน ในภาษาไทยคำที่มีพยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะเสียงควบ / kr / มีอยู่มาก แต่เสียงควบ / tr / มีน้อย และคนส่วนมากก็มักจะออกเสียง / tr / เป็น / kr / คำที่มีหน่วยเสียงควบ / tr / จึงอาจเขียนด้วยตัว (ทร) หรือ (กร) ตามเสียงพูด ส่วนคำที่มีหน่วยเสียง / kr / เป็นพยัญชนะต้นก็อาจจะเข้าใจผิดว่าคำที่ถูกควรจะเป็น / tr / จึงเขียน (ทร) ด้วย

ลักษณะการเขียนตามเสียงพยัญชนะต้นที่เพี้ยนไปเพราะมีตำแหน่งที่เกิดของเสียงใกล้เคียงกันนั้น นอกจากจะพบรูปพยัญชนะต้น (กร) และ (ทร) แล้ว ยังพบว่ามีการใช้คำบางคำในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีลักษณะสับสนกัน คือคำว่า กระร้อ ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นซึ่งปัจจุบัน

ใช้รูป ตะกร้อ และคำว่า ตะพาน ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นซึ่งปัจจุบันใช้รูป สะพาน เช่น

ตะกร้อ - ตะกร้อ

"..... เหล้นหมากรุกสะกาแปดเก้าล่ำตักสูบบุรีตักตะกร้อ ....."

(๑๔/จ.ศ. ๑๑๗๘)

การที่เสียง / k / / t / และ / s / ใช้แผลงกันได้นั้น อาจเนื่องมาจากนักประพันธ์
แผลงคำใช้ในคำประพันธ์ แล้วคนอื่นใช้ตามเช่นนั้น หรืออาจเป็นไปในลักษณะตรงข้ามก็ได้

ด้วยปรากฏหลักฐานในสมัยปัจจุบันว่า คำที่มีเสียง เช่นนี้ เปลี่ยน เสียงพยัญชนะต้นบางเสียง
และยังคงใช้สื่อความหมายได้เหมือนเดิม นักภาษาและกริยาก็จะนำสิ่งเหล่านี้ไปใช้ในบทประพันธ์
แผลงคำบางคำเพื่อประโยชน์ในการแต่งคำประพันธ์ให้มีสัมผัส หรือ เพื่อประโยชน์ทางเสียงอย่างใด
อย่างหนึ่ง จึงปรากฏหลักการแผลงเสียงพยัญชนะซึ่งนักภาษาในสมัยหลังได้รวบรวมไว้มากมาย

(ก) การเขียนตามเสียงพูดที่เพี้ยนไป เพราะอิทธิพลของการกลมกลืนเสียง คำบาง
คำในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีรูปพยัญชนะต้นแสดงถึงการเขียนตามเสียงพูดที่เพี้ยนไป เพราะอิทธิพล
ของการกลมกลืนเสียง เท่าที่พบมี ๑ คำ สิบเบต - สิบเอ็ด ดังนี้

สิบเบต - สิบเอ็ด

"..... ให้นานพญาณ์คอรจัดสิ่งเข้ามาแดใน เคนสิบ เคนสิบเบต ปิจ้อนี่ตัก ....."

(๑๐/จ.ศ. ๑๑๗๖)

รูปพยัญชนะต้น (บ) ในพยางค์ที่สองของคำ สิบเบต ที่ปรากฏในสมัยรัตนโกสินทร์ตอน
ต้น เข้าใจว่าแทนเสียง / b / ลักษณะการออกเสียง / ʔ / ในพยางค์ที่สองของคำ สิบเอ็ด เป็น
เสียง / b / นั้น เป็นการออกเสียงโดยมีการกลมกลืนเสียงตามเสียงหน้า (Progressive
Assimilation) เกิดขึ้น กล่าวคือ เสียงพยัญชนะท้าย / -b / ในพยางค์แรก คือ สิบ มีอิทธิพล
ต่อเสียงพยัญชนะต้น / ʔ / ในพยางค์ที่สอง ทำให้เสียง / ʔ / กลายเสียงเป็น / b / ไปด้วย
ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นเขียนคำนี้ตามเสียงพูดที่เพี้ยนไป จึงปรากฏรูปพยัญชนะต้น (บ) แทน (อ)

(ง) การเขียนตามเสียงพูดที่ไม่ออกเสียงควบ

คำบางคำในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เขียนตามเสียงพูดที่ไม่ออกเสียงควบ

ในคำซึ่งควรมีเสียงควบ จึงปรากฏรูปพยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะเดี่ยว ปัจจุบันคำเหล่านี้ใช้รูปพยัญชนะต้นควบ ลักษณะเช่นนี้จะเป็นคำที่มีรูปพยัญชนะต้นเป็น (ก) ในสมัยรัตนโกสินทร์ และปัจจุบันจะมีรูปพยัญชนะต้นเป็นรูปพยัญชนะควบ (กว) หรือ (กร) เท่าที่พบมี ๔ คำคือ เกียร, เกียน - เกวียน กท่า - กระท่า กะตาส - กระตาส กบ่อ - กระบ่อ เช่น

เกียร - เกวียน

"..... แต่ข้าพเจ้าได้เอาปูนบางยี่ขันมาสามสิบ เบ็ด เกียร กับปูนที่ฉางที่เตาปั้น เข้ากันร้อย เจ็ด เกียร เจ็ดสิบสองถัง....."

(๑๒/จ.ศ. ๑๑๔๖)

กท่า - กระท่า

"..... แลบุคลทั้งหลายจึงอุสาบท กท่า สการะบูชาพระรัตนไตรเจ้า....."

(๒/จ.ศ. ๑๑๔๘)

นอกจากนี้ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ยังพบคำบางคำเขียนตามเสียงพูดที่ไม่ออกเสียงควบอีกลักษณะหนึ่ง คือใช้รูปพยัญชนะต้นเดี่ยว ออกเสียงพยัญชนะต้นเป็นเสียงเดี่ยว ปัจจุบันคำเหล่านี้ใช้รูปพยัญชนะต้นควบ แต่มีรูปพยัญชนะต้นเป็นรูปอื่นควบกับรูป (ร) เท่าที่พบมี ๒ คำคือ ทเวน - ตระเวน และ ผลิว - ประลิว เช่น

ทเวน - ตระเวน

"..... จให้ฉิ่งพระราชอาษาเขียนหาสิบที่ จำตัว ทเวน ให้ลาบจำ....."

(๗/จ.ศ. ๑๑๗๔)

คำ ทเวน มีรูปพยัญชนะต้นของพยางค์แรกใช้รูป (ท) เข้าใจว่าแทนเสียง / th / ซึ่งเป็นเสียงระเบิด ไม่ก้อง ไม่มีลม เกิดที่ฟันและปุ่มเหงือก ปัจจุบันคำนี้พยัญชนะต้นของพยางค์แรกใช้รูป (ตร) ออกเสียง / tr / ซึ่งเป็นเสียงควบพยัญชนะระเบิดเกิดที่บริเวณฟันและปุ่มเหงือกกับพยัญชนะร

ดินผลิว - ดินประลิว

"..... สร้พด้วยปืนใหญ่น้อยกระสุน ดินผลิว เคื่องสาตราอาวุธ....."

(๒/จ.ศ. ๑๑๘๒)

คำ ผสัว มีรูปพยัญชนะต้นของพยางค์แรกเป็นรูป (ผ) เข้าใจว่าแทนเสียง / ph / ซึ่งเป็นเสียงระเบิด ไม่ก้อง มีลม เกิดที่ริมฝีปาก ปัจจุบันคำนี้พยัญชนะต้นของพยางค์แรกใช้รูป (ปร) ออกเสียง / pr / ซึ่งเป็นเสียงควบ พยัญชนะระเบิด เกิดที่ริมฝีปากกับพยัญชนะรัว

การที่เสียง / pr / แผลงเป็นเสียง / ph / ได้นั้นอาจมาจากสาเหตุ ๒ ประการคือ ประการแรก เสียง / pr / และ / ph / ถือเป็นเสียงเดียวกันแต่ใช้ในถิ่นที่ต่างกัน คำในภาคกลางเป็นเสียง / pr / ถิ่นเหนือจะเป็นเสียง / ph /^๑ จึงทำให้มีความเข้าใจว่าเสียงควบ / pr / และเสียงเดี่ยว / ph / แผลงกันได้

ประการที่สอง คำที่มาจากภาษาเขมรถือกันว่าเสียง / ph / แผลงเป็นเสียง / pr / ได้ เช่น ผจง - ประจง ผสาน - ประสาน ผสม - ประสม^๒

ดังนั้นเสียงควบ / pr / และเสียงเดี่ยว / ph / จึงอาจแผลงกันได้

คำซึ่งควรจะมีเสียงพยัญชนะต้นเป็นเสียงควบดังที่ได้กล่าวมานี้ ปรากฏว่าในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีรูปเป็นพยัญชนะต้นควบก็มี คือมีทั้ง เกวียน - เกียร, กระทำ - กท่า, ตระเวน - ท่าเวน, ประสัว - ผสัว ฯลฯ เช่น

เกวียน - เกวียน

"..... เมืองเขมรจะไปก้อง เมืองญวนจะไปทางน้ำไปเรือก็ได้ ทางบกไปเกวียนก็ได้..."

(๑๖๔/จ.ศ. ๑๒๐๔)

ตระเวน - ตระเวน

"..... ลาวกองตระเวนพบข้าพเจ้า ๆ บอกว่าเป็นลาวเมืองโคราช ....."

(๑๔/จ.ศ. ๑๑๘๘)

การปรากฏพยัญชนะควบและไม่ควบในคำเดียวกันดังนี้ ทำให้เข้าใจว่าคำเหล่านี้ควรจะมีพยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะควบ แต่ในบางแห่งผู้เขียนอาจจะ เขียนผิดไม่ใส่ตัวควบ หรือเพราะมีการออกเสียงไม่ควบอยู่ด้วย รูปเขียนจึงแสดงเสียงพยัญชนะไม่ควบไว้หลายแห่ง

^๑พระปรีชัตตวงศาสดารักษ์, หลักภาษาไทยพ่ายัพ พิมพ์เป็นที่ระลึกในงานทำบุญอายุครบ ๔ รอบ พ.ศ. ๒๔๔๒ หน้า ๔.

^๒ราชบัณฑิตยสถาน, ความรู้ทางอักษรศาสตร์. พระนคร : โรงพิมพ์สุนัยการทหารราบ, ๒๔๑๘ หน้า ๑๒.

(จ) การเขียนตามเสียงพูดที่ออกเสียงควบไม่ชัด

คำบางคำในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่มีเสียงพยัญชนะต้นเป็นเสียงควบกับ / l /, / r / นั้น ปัจจุบันก็ยังคงมีเสียงพยัญชนะต้นเป็นเสียงควบอยู่ แต่เสียงที่ควบเป็นคนละเสียงกันคือสลับ / l / เป็น / r / และ / r / เป็น / l / การปรากฏคำที่มีพยัญชนะต้นควบสลับกันเช่นนี้ ทำให้เข้าใจได้ว่าเป็นรูปคำที่เขียนตามเสียงพูดที่ออกเสียงควบไม่ชัด ทั้งนี้เพราะมีคำที่เขียน เช่นเดียวกับปัจจุบันปรากฏอยู่ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นด้วย คำที่สลับเสียงควบเท่าที่พบมี ๔ คำ คือ ไพล - ไพร่ คลัง - ครั่ง แปร - แปล กรฏ - กลต เช่น

ไพล - ไพร่

".....ไทยเพียบเมืองกลางเพียนามจักไพลมีชื่ออมเอ้าลิ่งมากราบถวาย ไตผาทาวพระกรุณาเจ้าด้วยแล้ว....."

(๕ / จ.ศ. ๑๑๔๗)

คลัง - ครั่ง

".....ข้าพเจ้ากริมาการจัดซื้อตามราชฎวไนเมืองศรีหันทอรใต้คลังหาบึง....."

(๔ / จ.ศ. ๑๑๔๗)

ข) พยัญชนะสะกด

คำบางคำในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีการประสมตัวพยัญชนะสะกดที่แตกต่างจากปัจจุบัน พยัญชนะสะกดที่แตกต่างกันดังรายละเอียดที่แสดงไว้แล้วในข้อ ข. ๒ นั้น อาจพิจารณาได้ว่าเป็นการเขียนตามเสียงใน ๒ ลักษณะ คือ การเขียนตามเสียงพูดที่เพี้ยนไป และการเขียนตามเสียงพูดที่เลื่อนเสียง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑) การเขียนตามเสียงพูดที่เพี้ยนไป

คำบางคำในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีการใช้รูปพยัญชนะสะกด แตกต่างจากปัจจุบัน โดยใช้รูปพยัญชนะสะกดต่างตัวกัน ซึ่งเข้าใจว่าแทนเสียงพยัญชนะท้ายคนละเสียงกันด้วย การเขียนรูปคำเช่นนี้ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เข้าใจว่าเป็นการเขียนตามเสียงพูดที่เพี้ยนไป เท่า

พิทธี - พิธี

".....เงิงฉ่เดือนหาคางซิน ๆ ปีโหมแล้วพระหม้อเถาจโตดั่งพระราชพิทธีข่เขน
ส่นารทอดเชือกคามเชือก....."

(๒ / จ.ศ. ๑๑๗๕)

การปรากฏรูปพยัญชนะสะกด (ท) เพิ่มเข้ามาในคำพิธินั้น อาจเนื่องมาจากเกิด
การเลื่อนเสียงพยัญชนะต้น / th / ในพยางค์ที่สองมาเป็นเสียงพยัญชนะท้ายของพยางค์หน้า
ในการเขียนจึงเขียนตัวพยัญชนะสะกด (ท) เพิ่มเข้ามา

สินลา - ศิลา

".....เป็นคาบสินลาซึ่งแม่ทัพอังกฤษฝากเข้าไปให้กับเราสามบอกรั้น เราได้รับ
โดยทางไม้ตรีแล้ว....."

(๑๔ / จ.ศ. ๑๑๔๑)

การปรากฏรูปพยัญชนะสะกด (น) เพิ่มเข้ามาในคำ ศิลา นั้น อาจเนื่องมา
จากเกิดการเลื่อนเสียงพยัญชนะต้น / l / ในพยางค์ที่สองมาเป็นเสียงพยัญชนะท้ายของ
พยางค์หน้า ในการเขียนจึงเขียนตัวพยัญชนะสะกด (น) เพิ่มเข้ามา

๒. สระ

คำบางคำที่ปรากฏในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นใช้รูปสระรูปหนึ่ง ปัจจุบันคำที่มีความ
หมายเช่นเดียวกันนั้น ปรากฏการใช้รูปสระอีกรูปหนึ่งซึ่งแทนเสียงคนละเสียงกัน ดังรายละเอียด
ในบทที่ ๔ ข้อ ๑๒ หน้า ๘ รูปสระที่ปรากฏในคำสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นปรากฏเป็น เช่นนั้น
ตลอด จึงอาจพิจารณาได้ว่า การเขียนรูปสระเช่นนี้เป็นการถ่ายทอดตามเสียงพูดในสมัย
รัตนโกสินทร์ตอนต้น เท่าที่ศึกษาพบว่ามีรูปสระที่แตกต่างกันแบบนี้ในคำ ๔ คำ คือ กระลา-
การ ทานบน บัญชี ระดู ดังนี้

กระลาการ - ตุลาคม

".....แลเห็นว่าคำถามอายผู้ร้ายลือปู่แก่กระลาการจะ เข้มสอนอายผู้ร้าย....."

(กฎ / จ.ศ. ๑๑๔๔)

สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นคำนี้มีรูปเขียนได้หลายรูปดังนี้ กระลาการ กรลาการ^๑ พยางค์แรกมีรูปสระ (-ะ) เข้าใจว่าแทนเสียงสระ / a / ซึ่งเป็นเสียงกลาง คำสั้น ริม ฝิปากไม่ห่อ

ปัจจุบันคำนี้เขียน ตูลาการ ใช้รูปสระ (ุ) เสียงสระพยางค์แรกของคำ จึง เปลี่ยนเป็นสระ / u / ซึ่งเป็นเสียงสระหลัง สูง สั้น ริมฝิปากห่อ

ในช่วงเวลาสมัยรัชกาลที่ ๑ ถึงรัชกาลที่ ๓ พบว่าใช้รูปคำ กระลาการ กรลาการ มาตลอด การเปลี่ยนแปลงรูปสระจาก (-ะ) ออกเสียง / a / ในคำ กระลาการ กรลาการ มาเป็นรูปสระ (ุ) ออกเสียง / u / ในคำ ตูลาการนั้น ไม่ปรากฏในช่วงเวลานี้

ทานบน - ทัดทับน

".....แล้วให้กรมพระนครบาลเรียกเอาทานบนแก่เจ้าทรัพย์ และผู้เอาสิ่งของ มา } ข่าย } ไว้ทั้งสองข้างให้หมั่นคง ....."
จำนำ }
(กฎ / จ.ศ. ๑๑๔๔)

สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นคำนี้มีรูปเขียนได้หลายรูป ดังนี้ ทานบน ทานบิล พยางค์แรกใช้รูปสระ (-า) เข้าใจว่าแทนเสียงสระ / a:/ ซึ่งเป็นเสียงสระกลาง คำ ยาว ริมฝิปากไม่ห่อ

ปัจจุบันคำนี้เขียน ทัดทับน ใช้รูปเครื่องหมายไม้หันอากาศ (ะ) แทนเสียงสระ / a / เมื่อมีพยัญชนะสะกด เสียงสระพยางค์แรกของคำนี้จึงเปลี่ยนเป็นเสียงสระ / a / ซึ่งเป็นเสียงสระกลาง คำ สั้น ริมฝิปากไม่ห่อ

คู่มือวิทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑คำ กรลาการ ไม่ปรากฏรูปปริวรรตนิย (-ะ) แต่เข้าใจว่าออกเสียงสระ พยางค์แรกเป็นเสียงสระ / a / ด้วย ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในบทที่ ๔ การใช้เครื่องหมายแทนสระ : เครื่องหมายผันทอง หน้า ๗๔.

ในช่วงเวลารัชกาลที่ ๑ ถึง รัชกาลที่ ๓ พบว่าใช้รูปคำ ทานบน ทานบิ้ล มาตลอด การเปลี่ยนแปลงรูปสระจาก (-า) ออกเสียง / a:/ ในคำ ทานบน ทานบิ้ล มาเป็นรูป เครื่องหมาย (ะ) ออกเสียง / a / ในคำ ทัดคัน นั้น ไม่ปรากฏในช่วงเวลานี้

บาดูซี - บัญซี

".....นาย ^{สลอบ} _{กำป็น} } ต้องใช้คนเอาบาดูซีร้ายสิ่งของสินค้า และบาดูซีคนป็นใหญ่

กระสุนดินคำ เข้ามาแจ้งแก่ผู้ว่าราชการ เมืองสมุทรปราการ....."

(๑๗ / จ.ศ. ๑๑๘๗)

สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น คำนี้มีรูปเขียนได้หลายรูป ดังนี้ บาดูซี บาดูซีย บาดูซีย พยางค์แรกใช้สระประ (-า) เข้าใจว่าแทนเสียงสระ / a:/ ซึ่งเป็นเสียงสระกลาง คำ ยาว ริมฝีปากไม่ห่อ

ปัจจุบันคำนี้เขียนทั้งบาดูซีและบัญญัติ แต่คำบัญญัตินิยมใช้กันมากกว่าคำบาดูซี ใช้รูป เครื่องหมายไม้หันอากาศ (ะ) แทนเสียงสระ / a / เมื่อมีพยัญชนะสะกด เสียงสระ พยางค์แรกของคำนี้จึง เปลี่ยนเป็นเสียงสระ / a / ซึ่งเป็นเสียงสระกลาง คำ ลั้น ริมฝี ปากไม่ห่อ

ในช่วงเวลารัชกาลที่ ๑ ถึงรัชกาลที่ ๓ พบว่าใช้รูปคำ บาดูซี บาดูซีย บาดูซีย มาตลอด การเปลี่ยนแปลงรูปสระ (-า) ออกเสียง / a:/ ในคำ บาดูซี บาดูซีย บาดูซีย มาเป็นรูปเครื่องหมาย (ะ) ออกเสียง / a / ในคำ บัญซีนั้น ไม่ปรากฏในช่วง เวลา

ระดู - ฤดู

".....ไ้เ่ง < ระดู ผนตกบริบูรณเข้าก้งาม....."

(๘ / จ.ศ. ๑๑๗๑)

สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น คำนี้มีรูปเขียนได้หลายรูปดังนี้ ระดู รดู ระดู รดู พยางค์แรกใช้รูปสระ (-ะ) หรือรูปเครื่องหมายฝนทอง (ั) เข้าใจว่าแทนเสียงสระ / a / ซึ่งเป็นเสียงสระกลาง คำ ลั้น ริมฝีปากไม่ห่อ

ปัจจุบันนี้เขียน ฤๅ ใช้รูปสระ (ฤ) ตามรูปศัพท์สันสกฤต เสียงสระพยางค์แรกของ คำจึงเปลี่ยนเป็นเสียงสระ / ๒ / ซึ่งเป็นเสียงสระหลังค่อนไปกลาง-สูง ลั้น ริมฝีปากรี

ในช่วงสมัยรัชกาลที่ ๑ ถึงรัชกาลที่ ๓ ใช้รูปคำ ระดู รดู ระดู รดู มาตลอดการ เปลี่ยนแปลงรูปสระจาก (-ะ) และรูปเครื่องหมายฝนทอง (-) ออกเสียงสระ / ๒ / ใน คำ ระดู รดู ระดู รดู^๑ มาเป็นรูปสระ (ฤ) ออกเสียง / ๒ / ในคำฤๅนั้นไม่ปรากฏ ในช่วงเวลานี้

ลักษณะคำที่ปรากฏรูปเขียนที่ใช้รูปพยัญชนะหรือสระต่างตัวกันกับปัจจุบัน แต่รูปอักษร ที่ต่างไปนั้น ปัจจุบันใช้แทนเสียงที่ต่างกันด้วยดังรายละเอียดที่แสดงมาแล้วนั้น ทำให้เข้าใจได้ ว่าการเขียนคำเหล่านั้นเป็นการเขียนที่ถ่ายทอดจาก เสียงพูดกันในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นเป็น สำคัญ

ค. คำบางคำในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นใช้รูปสระหลายรูป ปัจจุบันใช้รูปสระ เพียงรูปเดียว

คำบางคำที่ปรากฏในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีการใช้รูปสระหลายรูปแทนเสียงสระ เสียงใดเสียงหนึ่งหรือหลายเสียงในคำเดียวกัน ปัจจุบันคำนั้นใช้รูปสระรูปใดรูปหนึ่งเพียงรูป เดียว เพื่อแทนเสียงสระในคำนั้น การปรากฏคำที่มีการใช้รูปสระหลายรูปแทนเสียงสระ เสียง ใดเสียงหนึ่งหรือหลายเสียงในคำเพียงคำเดียวในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นเช่นนี้ น่าจะเป็นหลัก ฐานแสดงให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงรูปสระและเสียงสระในคำนั้น ๆ ปรากฏในสมัยรัตนโก - สิ้นทร์ตอนต้นนี้เอง จากหลักฐานเท่าที่ได้ศึกษาพบ พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงลักษณะนี้ในคำดังนี้

นาฬิกา

สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นคำนี้เขียน นาระกา นาฬิกา นาฬิกา
ปัจจุบันคำนี้เขียน นาฬิกา

^๑ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในบทที่ ๔ การใช้เครื่องหมายแทนสระ : เครื่องหมาย ฝนทอง (-) หน้า ๗๔

เช่น

".....ถ้านายกันกล่าวโทษพระวราวุฒินี้เป็นความจริง คำนำกับนาระกาให้นายกันชนะนาระกา....."

(๔ / จ.ศ. ๑๑๔๔)

".....เวลาย่ำค่ำแล้วทำบาตนาฬิกา พระบาทบรมนารถบรมบพิตร สมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัว ทรงพระประชวรพระโรคกำเริบล้ำ....."

พยางค์ที่สองของคำว่า นาฬิกา นั้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นใช้รูปสระ (-ะ) เขียนดังนี้ นาระกา เข้าใจว่าพยางค์ที่สองนี้ออกเป็นเสียง / ra / และใช้รูปสระ (=) เขียนดังนี้ นาลิกา นาฬิกา เข้าใจว่าให้ออกเสียง / li / เสียงสระพยางค์กลางของคำจึงมีสองเสียงคือ เสียงสระ / a / ซึ่งเป็นเสียงสระกลางต่ำ ลั้น ริมฝีปากไม่ห่อ และเสียงสระ / i / ซึ่งเป็นเสียงสระหน้าสูง ลั้น ริมฝีปากรี

คำ นาฬิกา พบในเอกสารดังนี้

รัชกาลที่ ๑	เลขที่	๔ / จ.ศ. ๑๑๔๔	พบคำ	นาระกา
"	"	๓ / จ.ศ. ๑๑๖๔	"	นาระกา
รัชกาลที่ ๒	เลขที่	๓๕ / จ.ศ. ๑๑๙๖	"	นาฬิกา
"	"	๔ / จ.ศ. ๑๑๘๗	"	นาฬิกา
รัชกาลที่ ๓	"	๓ / จ.ศ. ๑๒๑๓	"	นาฬิกา

จากหลักฐานดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การใช้รูปสระ (-ะ) เพื่อแสดงเสียงสระพยางค์ที่สองของคำนี้ได้มีการใช้ในช่วงเวลารัชกาลที่ ๑ จ.ศ. ๑๑๔๔ ถึง จ.ศ. ๑๑๖๔ และการใช้รูปสระ (=) ปรากฏในช่วงเวลารัชกาลที่ ๒ ถึงรัชกาลที่ ๓ ตั้งแต่ จ.ศ. ๑๑๘๖ ถึง จ.ศ. ๑๒๑๓ ลงมา ตามรูปศัพท์คำนี้ควรเป็นนาฬิกา ซึ่งเป็นรูปที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน การเขียนเป็นนาฬิกานั้น เนื่องมาจากการไม่นิยมใช้ (ห) ซึ่งมีลักษณะเป็นอักษรเฉพาะในภาษาบาลี ส่วนที่เขียนเป็น (ระ) นั้น เห็นได้ชัดว่าเป็นการเขียนตามการออกเสียงพูด

ยกกระบัตร

สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นคำนี้เขียน ยกบัตร ยกัด ยกกระบัตร ยกกระบัตร
ยกกระบัตร ยักระบัตร ยักรบัตร

ปัจจุบันคำนี้เขียน ยกกระบัตร์

เช่น

".....ถ้าแลเจ้าเมืองปลัดยุกกระบัตร์กรมการ ท้าล้าเหล็กรูกราชพระศาสนา..."

(กฏ / จ.ศ. ๑๑๔๔)

".....ฝ่ายพระยาปลัดพระยายุกกระบัตร์ แลพระณรงค์สงครามกรมการจึงคิดอ่าน
เป็นกลอุบาย....."

(๕ / จ.ศ. ๑๑๔๗)

".....ฯ ข้า ฯ หลวงยุกกระบัตร์เมืองวิเชียรทำหนังสือทามบัลโหวกับ ทารเจ้า
คุณ....."

(๔๗ / จ.ศ. ๑๑๙๖)

คำ ยกกระบัตร์ นี้ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นใช้รูป (-) เขียนดังนี้ ยุกกระบัตร์
ยุกบัต อาจเข้าใจว่าออกเสียงพยางค์แรกของคำเป็นเสียง / จูน / และใช้รูปสระโอะลครูป
หรือเครื่องหมาย (๐) เขียนดังนี้ ยกกระบัตร์ ยกกระบัตร์ ยุกกระบัตร์ ยุกบัต เข้าใจว่า
ให้ออกเสียง / จók / ดังนั้นเสียงสระพยางค์แรกของคำนี้มีสองเสียงคือเสียงสระ / u /
ซึ่งเป็นเสียงสระหลังสูง ลัน ริมฝีปากห่อ และเสียงสระ / o / ซึ่งเป็นเสียงสระหลัง กลาง-
สูง ลัน ริมฝีปากห่อ

คำ ยกกระบัตร์ พบในเอกสาร ดังนี้

รัชกาลที่ ๑ เลขที่ กฏ / จ.ศ. ๑๑๔๔ พบคำ ยุกกระบัตร์

" ๒ / จ.ศ. ๑๑๔๖ " —ยุกบัต

รัชกาลที่ ๓ " ๕ / จ.ศ. ๑๑๔๗ " ยกกระบัตร์ ยกกระบัตร์
๐
ยุกบัต

" ๑๔ / จ.ศ. ๑๑๔๘ " ยกกระบัตร์

" ๔ / จ.ศ. ๑๑๔๙ " ยุกกระบัตร์

" ๕๗ / จ.ศ. ๑๑๕๖ " ยุกบัต

" ๑๔ / จ.ศ. ๑๒๐๐ " ยุกกระบัตร์

" ๑๓๗ / จ.ศ. ๑๒๐๔ " ยุกกระบัตร์ ยุกกระบัตร์

จากหลักฐานดังกล่าวจะเห็นได้ว่าในช่วงเวลารัชกาลที่ ๑ ถึงรัชกาลที่ ๓ มีเสียงสระพยางค์แรกของคำสองเสียงคือ เสียงสระ / u / และเสียงสระ / o / เสียงสระพยางค์แรกของคำนี้เปลี่ยนจากเสียงสระ / u / มาเป็นเสียงสระ / o / ในช่วง จ.ศ. ๑๑๘๗ และจากการปรากฏของรูปคำในช่วงหลังตั้งแต่ จ.ศ. ๑๑๘๗ ถึง จ.ศ. ๑๒๑๐ ลงมา จะใช้แต่เสียงสระ / o / และยังคงใช้ต่อมาจนถึงปัจจุบัน

มรสุม

สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นคำนี้เขียน มฤสม มฤสม มรสุม มรัสม มื่อระสม มื่อรสม มื่อรสม

ปัจจุบันคำนี้เขียน มรสุม

เช่น ".....ศิศุมมฤสม เคือนอ้ายมาจากเมืองญวน....."

(๒ / จ.ศ. ๑๑๖๖)

".....พญานครจึงว่าปี่จวนมรสุมอยู่แล้วจึงไปนินเห็นยังชดสน นิมนต์ทอยูก่อน..."

(๒๓ / จ.ศ. ๑๑๗๒)

".....แลโผพญาณะคอรกรรมกาจัดแจงตอกำปั่นไปน้เมืองเทศไทยท้รมื่อรสม ตามทองตราไปฏเกล้าไปฏกระกมอมออกมา....."

(๒ / จ.ศ. ๑๑๗๔)

คำว่า มรสุม นั้น ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น พยางค์แรกอาจจะใช้รูปเครื่องหมายผันทอง (◌̣) หรือไม่ใช้ทั้งรูปสระ (◌) และรูปเครื่องหมายหมาย (◌̣) เขียนดังนี้ มฤสม มฤสม มรัสม มรสุม อาจเข้าใจว่าพยางค์แรกของคำออกเป็นเสียง / ma /^๑ หรือ /mwa: / และคำมรสุมนี้อาจจะใช้รูปสระ (◌) หรือรูปเครื่องหมายผันทวน (◌̣) ร่วมกับรูปสระ (◌) เขียนดังนี้ มื่อระสม มื่อระสม มื่อรสม มื่อรสม อาจเข้าใจว่าออกเสียงสระพยางค์แรกเป็นเสียงสระ /mwa: /^๒

^๑ดูรายละเอียดเรื่องเครื่องหมาย (◌̣) ประกอบในบทที่ ๔, หน้า ๗๔.

^๒ดูรายละเอียดเรื่องเครื่องหมายผันทวน (◌̣) ประกอบในบทที่ ๔ หน้า ๗๖.

ดังนั้นเสียงสระพยางค์แรกของคำนี้จึงมีสองเสียงคือ เสียงสระ / a / ซึ่งเป็นเสียงสระกลางต่ำ ลั้น ริมฝีปากไม่ห่อ และเสียงสระ / ɔː / ซึ่งเป็นเสียงสระหลัง กลาง-ต่ำ ยาว ริมฝีปากห่อ

คำรวม พบในเอกสารดังนี้

รัชกาลที่ ๑	เลขที่	๒ / จ.ศ. ๑๑๖๖	พบคำ	มฤสุม
รัชกาลที่ ๒	"	๘ / จ.ศ. ๑๑๗๖	"	มอระสุม
	"	๑๗ / จ.ศ. ๑๑๗๖	"	มั่วสุม
	"	๒๓ / จ.ศ. ๑๑๗๖	"	มรสุม
	"	๔ / จ.ศ. ๑๑๗๘	"	มื่อระสุม
	"	๒ / จ.ศ. ๑๑๗๘	"	มื่อรสุม
	"	๒๓ / จ.ศ. ๑๑๗๘	"	มรสุม
	"	๓ / จ.ศ. ๑๑๘๐	"	มรสุม
	"	๔ / จ.ศ. ๑๑๘๐	"	มฤสุม
รัชกาลที่ ๓	"	๒๔ / จ.ศ. ๑๒๑๐	"	มื่อรสุม

จากหลักฐานดังกล่าวทำให้ทราบว่าในช่วงเวลารัชกาลที่ ๑ ถึงรัชกาลที่ ๓ เสียงสระในพยางค์ต้นของคำนี้มีสองเสียงคือ เสียงสระ / a / และเสียงสระ / ɔː / เสียงสระพยางค์แรกของคำนี้ปรากฏหลักฐานในช่วง จ.ศ. ๑๑๗๖ จนถึง จ.ศ. ๑๒๑๐ ซึ่งอยู่ในช่วงสมัยรัชกาลที่ ๒ และรัชกาลที่ ๓ และพบว่าการใช้รูป (-อ) ไม่มีรูปสระ มากกว่าการใช้รูป (-) และ (-อ)

คำรวมนี้ยังอาจพิจารณาการเปลี่ยนแปลงรูปสระและเสียงสระในพยางค์ที่สองของคำนี้ได้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

คำว่ารวมนั้น ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นใช้รูปสระ (ฤ) (ฤา) เช่นดังนี่ มฤสุม มฤาสุม อาจเข้าใจว่าพยางค์ที่สองของคำออกเป็นเสียง / ʔu / , / ʔuː / และใช้รูป (ร) (ระ) และ (รั) เช่นดังนี่ มรสุม มื่อรสุม มอระสุม มื่อระสุม มื่อรสุม มั่วสุม อาจเข้าใจว่าให้ออกเสียง / ra / ดังนั้น เสียงสระพยางค์ที่สองของคำนี้มี ๒ เสียงคือ เสียงสระฮิ / u / และ ฮือ / uː / ซึ่งเป็นเสียงสระหลังก่อนไปกลาง - สูง ลั้นหรือยาว ริมฝีปากห่อและ สระอะ / a / ซึ่งเป็นเสียงสระกลางต่ำ ลั้น ริมฝีปากไม่ห่อ

จากหลักฐานการปรากฏคำนี้ในเอกสารต่าง ๆ ในช่วงเวลารัชกาลที่ ๑ ถึงรัชกาลที่ ๓ ดังรายละเอียดที่แสดงไว้แล้วนั้น ทำให้ทราบได้ว่าในช่วงเวลารัชกาลที่ ๑ ถึงรัชกาลที่ ๓ เสียงสระในพยางค์ที่สองของคำนี้มีสองเสียงคือ เสียงสระอิ / ɯ / และเสียงสระอะ / a / เสียงสระพยางค์ที่สองของคำนี้ปรากฏหลักฐานในช่วง จ.ศ. ๑๑๖๖ ถึง ๑๑๘๐ ซึ่งอยู่ในช่วงสมัยรัชกาลที่ ๒ พบว่ามีการใช้รูปสระ (-ะ) และรูปเครื่องหมายฝนทอง (◌̣) มากกว่าการใช้รูปสระ (ฤ) (ฤา) ส่วนหลักฐานในสมัยรัชกาลที่ ๓ พบคำ มื้ออรสม เพียงคำเดียว และไม่ใช้ (ฤ) (ฤา)

อุตสาหะ อุตสำห์

สมัยรัตนโกสินทร์คำนี้เขียน อุษาหะ อุศหะ อุสาหะ อุสาห อุศษาหะ อุตสาหะ
อุตสำห์ อุตษานห์ อุคษา อัดษาหะ อัดษา อัดษ่า

ปัจจุบันคำนี้เขียน อุตสาหะ อุตสำห์ เช่น

".....อนึ่งสมเด็จพระเจ้าลูกเธอองค์ปรดม ยังทรงพระเยาวอยู่ แลทรงพระอุษาหะ
โดยเสด็จฯ ทารพระราชสงครามมีความชอบ....."

(๑ / จ.ศ. ๑๑๔๔)

".....ยาให้ทานพญาฉัตรปรมาดอัดษารักษาดัว....."

(๑ / จ.ศ. ๑๑๘๐)

พยางค์แรกของคำว่า อุตสาหะ อุตสำห์ นั้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นใช้รูปสระ
(◌̣) เขียนดังนี้ อุษาหะ อุศหะ อุสาหะ อุสาห อุศษาหะ อุตสาหะ อุตสำห์
อุตษานห์ อุคษา เข้าใจว่าพยางค์ต้นของคำออกเป็นเสียง /?u / หรือ /?ut / และ
ใช้รูป (◌̣) เขียนดังนี้ อัดษาหะ อัดษา อัดษ่า เข้าใจว่าให้ออกเสียง /?ot/?
ดังนั้นเสียงสระพยางค์แรกของคำนี้มี ๒ เสียงคือ เสียงสระ / u / ซึ่งเป็นเสียงสระหลัง
สูงสั้น ริมฝีปากห่อ และเสียงสระ / o / ซึ่งเป็นเสียงสระหลัง กลาง-สูง สั้น ริมฝีปากห่อ

๑ ดูรายละเอียดเรื่องเครื่องหมาย (◌̣) ประกอบในบทที่ ๔ หน้า ๘๐.

คำ อุตสาหะ, อุตสาห์ พบในเอกสาร ดังนี้

รัชกาลที่ ๑	เลขที่ ๑ / จ.ศ. ๑๑๔๔	พบคำ	อุษาหะ
	๑ / จ.ศ. ๑๑๔๖	"	อิตษาหะ
	" ๒ / จ.ศ. ๑๑๔๘	"	อุสาห
	" ๒ / จ.ศ. ๑๑๔๒	"	อุษาหะ
	" ๑ / จ.ศ. ๑๑๖๑	"	อุษาหะ
	" ๒ / จ.ศ. ๑๑๖๖	"	อุษาหะ
รัชกาลที่ ๒	" ๒๓ / จ.ศ. ๑๑๗๖	"	อุสาหะ
	" ๑๓ / จ.ศ. ๑๑๗๗	"	อุสาหะ
	" ๑๗ / จ.ศ. ๑๑๗๙	"	อุสาหะ
	" ๑ / จ.ศ. ๑๑๘๐	"	อิตษา
	" ๑๖ / จ.ศ. ๑๑๘๐	"	อุคษา
	" ๑๗ / จ.ศ. ๑๑๘๒	"	อุสาหะ, อุคสาหะ
รัชกาลที่ ๓	" ๑๔ / จ.ศ. ๑๑๘๗	"	อุษาหะ
	" ๑๔ / จ.ศ. ๑๑๘๑	"	อุคสาห์
	" ๘ / จ.ศ. ๑๑๘๔	"	อิตษา
	" ๒๐๐ / จ.ศ. ๑๒๐๒	"	อุษาหะ, อุคษาหะ
	" ๑๔๘-๑/จ.ศ. ๑๒๐๔	"	อุษาหะ
	" ๑๔๘-๒/จ.ศ. ๑๒๐๔	"	อุสาห์, อุคสาห์
	" ๑๒ / จ.ศ. ๑๒๑๒	"	อุษาหะ

ศูนย์วิจัยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากหลักฐานดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การใช้รูปสระ (ุ) เพื่อแสดงเสียงสระพยางค์แรกของคำได้มีการใช้อยู่ตลอดเวลาตั้งแต่ จ.ศ. ๑๑๔๔ ถึง จ.ศ. ๑๒๑๒ และการใช้รูปเครื่องหมาย (ุ) ปรากฏในเอกสารเลขที่ ๑ / จ.ศ. ๑๑๔๖ เลขที่ ๑ / จ.ศ. ๑๑๘๐ และเลขที่ ๘ / จ.ศ. ๑๑๘๔ เท่านั้น เข้าใจว่าเสียงสระ / ุ / เป็นเสียงที่ออกง่ายกว่าและเป็นเสียงที่เพี้ยนไปกว่าเดิม เสียงสระ / ุ / เป็นเสียงที่ถูกต้องและใกล้เคียงกับรากศัพท์เดิมมากกว่า จึงปรากฏมากกว่าและในปัจจุบันเมื่อมีตรวจสอบรากศัพท์เดิมแล้วก็ใช้เสียงสระ / ุ /

จลาจล

สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นคำนี้เขียน จฺลาจล จฺลาจล จฺลาจัน จฺลาจน จะลาจล
ปัจจุบันคำนี้เขียน จลาจล

เช่น

".....ทุกวันนี้เมืองข้าขอบขัณฑสีมาปากใต้ฝ่ายเหนือค้ำวันคคคค้ำวันออก โดย
บริมลทลรอบคอบไม่สงบราบคาบกอบไปด้วยจลาจล....."

(๑๗ / จ.ศ. ๑๑๗๓)

".....แลลวกับพวกครวไทยรักใคร่สนิทเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเป็นที่ไวใจกับไม่มี
ความรังเกียจแล้วพอจะทำการใหญ่จะลาจลกับลาวได้แน่แล้ว....."

(๕ / จ.ศ. ๑๑๘๗)

คำว่า จลาจล นั้น ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นใช้รูปสระ (-ุ) เขียนดังนี้
จฺลาจล จฺลาจล จฺลาจัน จฺลาจน เข้าใจว่าพยางค์แรกของคำออกเสียง / cu /
และใช้รูปสระ (-ะ) เขียนดังนี้ จะลาจล เข้าใจว่าให้ออกเสียง / ca / ดังนั้นเสียง
สระพยางค์แรกของคำนี้มีสองเสียงคือ เสียงสระ / u / ซึ่งเป็นเสียงสระหลัง สูง ลั้น ริมฝี
ปากห่อ และเสียงสระ / a / ซึ่งเป็นเสียงสระกลาง ต่ำ ลั้น ริมฝีปากไม่ห่อ

คำ จลาจล พบในเอกสารดังนี้

รัชกาลที่ ๑	เลขที่ ๑ / จ.ศ. ๑๑๔๔	พบคำ	จฺลาจล
"	๒ / จ.ศ. ๑๑๔๖	"	จฺลาจัน
รัชกาลที่ ๒	๑๔ / จ.ศ. ๑๑๗๓	"	จฺลาจล
รัชกาลที่ ๓	๕ / จ.ศ. ๑๑๘๗	"	จฺลาจน, จะลาจล

จากหลักฐานดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการใช้รูปสระ (-ุ) เพื่อแสดงเสียงสระ
พยางค์แรกของคำได้มีการใช้อยู่ตลอดเวลาตั้งแต่ จ.ศ. ๑๑๔๔ ถึง จ.ศ. ๑๑๘๗ และการใช้
รูป (-ะ) ปรากฏในเอกสารเลขที่ ๕ / จ.ศ. ๑๑๘๗ เท่านั้น ในคำนี้เสียงสระ / u / เป็น
สระที่นิยมกันมากกว่าสระ / a / เสียงสระ / a / นั้นเพิ่งปรากฏในสมัยรัชกาลที่ ๓ และจะ
ออกเสียง / a / มาจนถึงปัจจุบัน เพียงแต่ปัจจุบันไม่ปรากฏรูป (-ะ)

ง. คำบางคำในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นใช้รูปสระเดียวกันในการเขียนคำที่มีความหมายสองความหมาย ปัจจุบันคำที่มีความหมายต่างกันสองคำนั้นจะเขียนแยกกันโดยใช้รูปสระที่ต่างกัน

คำบางคำในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่ใช้รูปสระ (เ-า) หรือ (-า) นั้น พบว่าเป็นคำที่มีความหมายสองความหมายต่างกัน คำต่างความหมายที่ใช้รูปสระ (เ-า) เท่าที่พบในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมี ๒ คำ คือ เข้า, เข้า และ เขา, เขา ส่วนคำต่างความหมายที่ใช้รูปสระ (-า) ที่พบในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีเพียงคำเดียวคือคำว่า ท้าว ดังรายละเอียดต่อไปนี้

คำว่า เข้า เข้า สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นให้ความหมายสองความหมายคือ เข้า และ ข้าว

ตัวอย่าง เข้า เข้า มีความหมายว่า เข้า

".....ข้อ ๗ ลูกข้าชานะริกันเข้ามาค้าขายณกรุง ฯ ....."
(๔๘ / จ.ศ. ๑๑๔๕)

".....อย่าโทสลดสัตว์เล็กลอดเข้ามาที่เรือลูกข้าว่ามิจ....."
(๔ / จ.ศ. ๑๑๗๔)

ตัวอย่าง เข้า, เข้า มีความหมายว่า ข้าว

".....ให้ขุนนางตรวจดูที่ไม่มีเข้าให้จ่ายเข้าให้ที่มีเข้าอยู่แล้วไม่ให้จ่ายให้....."
(๘ / จ.ศ. ๑๑๗๑)

".....แลปลุกฉางเข้าด้วยเสรจราชการแล้วจะให้ เจ้าเมือง ไต้ย เจ้า
อยู่เ็นค้าย....."
(๒๑ / จ.ศ. ๑๑๗๒)

คำว่า เข้า, เข้า สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ปัจจุบันปรากฏตรงกับคำว่า เข้า และ ข้าว

การเขียนคำสองคำที่มีความหมายต่างกันสองความหมายด้วยรูปสระเดียวกัน ที่พบในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนี้ อาจแสดงให้เห็นว่าเป็นการเขียนตามเสียงที่ออก เมื่อคำสองคำออกเสียงเดียวกันหรือใกล้เคียงกันจึงใช้รูปสระเดียวกัน

ปัจจุบันคำเหล่านี้จะแยกออกเป็นสองคำที่มีความหมายต่างกัน โดยใช้รูปสระสองรูป คือ รูปสระ (เ-า) และ (-า) ซึ่งออกเสียงต่างกัน รูปสระ (เ-า) จะออกเสียงสั้น ใช้เขียนคำที่มีความหมายว่า เข้า เท้า เข้า และรูปสระ (-า) จะออกเสียงยาว กว่าเสียงของรูปสระ (เ-า) เล็กน้อย ใช้เขียนคำที่มีความหมายว่า ข้าว ชาว ส่วนคำว่า เท้า ที่ออกเสียงสระเป็นเสียงที่ยาว แต่ใช้รูปสระ (เ-า) อาจเนื่องมาจากเพื่อให้แตกต่างกับคำว่า ท้าว ที่มีความหมายว่า ผู้เป็นใหญ่ พระเจ้าแผ่นดิน ตำแหน่งบรรดาศักดิ์ข้าราชการฝ่ายใน คำประกอบชื่อผู้ชายที่เป็นเชื้อสายเจ้าหรือขุนนาง^๑

คำในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่มีลักษณะแตกต่างจากคำในปัจจุบัน ๔ ลักษณะ ดังที่ได้แสดงรายละเอียดมาแล้วนี้ ล้วนแสดงให้เห็นว่า การเขียนคำในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นส่วนใหญ่ถ่ายถอดจากเสียงพูดที่ใช้กันอยู่ในสมัยนั้น กล่าวคือเมื่อคำนั้นออกเสียงอย่างไร ผู้เขียนก็จะบันทึกเสียงนั้นไว้ โดยใช้รูปอักษรที่ตนเข้าใจว่าแทนเสียงเดียวกันนั้น คำที่ปรากฏบางรูปจึงแสดงถึงการเขียนตามเสียงพูด โดยไม่คำนึงถึงรูปศัพท์ บางรูปแสดงถึงการเขียนตามเสียงพูดอย่างปกติในสมัย บางรูปเขียนรูปคำผิดเพี้ยนไปจากคำที่ร่วมสมัยกัน ลักษณะเช่นนี้จึงเป็นหลักฐานได้เป็นอย่างดีว่า การเขียนคำในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ยังไม่มีระเบียบที่ยึดไว้เป็นหลักเดียวกัน การเขียนคำนั้นมุ่งในเรื่องของการสื่อความหมายมากกว่ามุ่งในเรื่องความถูกต้องตามระเบียบการเขียน เมื่อรูปคำที่บันทึกไว้สื่อความหมายได้ตามที่ต้องการแล้วคำจะเขียนอย่างไรก็ได้ จึงปรากฏคำเพียงคำเดียวที่เขียนได้หลายแบบ แม้นในเอกสารฉบับเดียวกัน

^๑ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานฯ " ๙. ๒๔๔๒ หน้า ๔๖๒.

ปัจจุบันคำเหล่านี้จะมีพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้ยึดไว้เป็นหลักในการเขียนอย่างเดียวกัน คำหนึ่ง ๆ จึงมีรูปเขียนที่แน่นอนเพียงรูปเดียว และแม้จะเป็นคำยืมภาษาบาลี-สันสกฤต พจนานุกรมก็มีหลักในการจะกำหนดว่า ควรจะเขียนคำนั้น ๆ อย่างไร และได้บันทึกไว้เป็นหลักฐานให้อ้างอิงได้ การเขียนในปัจจุบันจึงมีระเบียบลงรอยกันและถูกต้องมากกว่าการเขียนในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย